

СТАНДАРТИ ФІДІК ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ВІДНОСИН У БУДІВНИЦТВІ

М. О. СЕМКІВ, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Сьогодні, Україна стоїть на новому етапі економічного розвитку. Безумовно цьому посприяло прагнення держави вступити до Європейського союзу. Вступ до ЄС в майбутньому надасть нашій країні права на рівні з іншими країнами-учасниками. Та крім цього ми набули обов'язки, які потрібно виконати, для того щоб досягнути бажаної мети.

Дані обов'язки призвели до нововведення, що принесли змін як у законодавстві, так і у різних сферах життя. Ці модифікації не оминули й сферу будівництва. Україна завжди була привабливою для іноземних інвесторів, але довгий час їхні інвестиції були незахищені й не давали ніякого результату. В останні пару років система інвестування стала прозорішою, більш захищеною, як результат привабливою для українських та іноземних підприємців, що і спонукало розвиток будівництва. Не останню роль в цьому зіграли стандарти ФІДІК.

FIDIC, або ФІДІК (абревіатура від французького Federation Internationale des Ingenieurs-Conseil), Міжнародна Федерація Інженерів-Консультантів. Це досить нове явище для України. Заснована федерація була у 1913 році, у Бельгії, трьома національними асоціаціями інженерів-консультантів європейських країн, під час проведення міжнародної промислової виставки, де і відбувся перший конгрес інженерів-консультантів.

Основна мета FIDIC регулювання взаємовідносин учасників міжнародних інвестиційно-будівельних процесів на основі розробки та публікації типових форм контрактів між замовником та підрядником, замовником та інженером.

Існує кілька видів контрактів (книг) ФІДІК, кожен з яких відрізняється певною кольоровим маркуванням для простоти розпізнавання і роботи з ними. Вибір тієї чи іншої книги контракту FIDIC залежить від специфіки виконання будівельних робіт та специфіки правовідносин між сторонами проекту:

- прямий, швидкий або дешевий проект – «Зелена книга»;
- дизайн роботодавців (традиційний проект) – «Червона книга»;
- дизайн роботодавця (Банки Багатостороннього розвитку, що надають фінансування) – «Рожева книга»;
- дизайн підрядника (традиційний проект) – «Жовта книга»;
- проект ЕРС / під ключ – «Срібна книга»;
- проектування, будівництво, експлуатація проекту – «Золота книга».

Всі книги FIDIC визначають роль інженера, по суті, як агента роботодавця. Перш за все, інженер відповідає за управління контрактами, а саме: видає інструкції та повідомлення; стежить за роботами; виступає сертифікатором.

Також на вибір форми контракту впливають і інші фактори: сума договору/складність; відповідальність за проектування; необхідність внесення змін; розподіл ризику; вид діяльності; оплата; керівництво; залучення інженера.

У типових контрактах ФІДІК передбачено врахування особливостей національного законодавства і специфіки кожного об'єкта будівництва. Для цього в контракті присутні дві частини: загальні умови контракту та умови для особливого застосування. Останні прописуються сторонами в залежності від особливостей конкретного будівельного проекту.

До контракту FIDIC входять: договір підряду (загальні, особливі умови); вимоги замовника; заявку на тендер (пропозиція підрядника); лист-акцепт; специфікації; креслення; додатки.

Перевага вибору контракту FIDIC – це їх універсальність і закінчений вигляд. Крім цього, контракти ФІДІК відрізняються ясністю й узгодженістю, точністю всіх пунктів, чіткістю формулювань і сумісністю структури будь-якого договору з іншими стандартними документами FIDIC.

Важливо також є те, що контракти FIDIC збалансовані та чесні щодо сторін: відповідальність за ризик лягає на ту сторону, в компетенцію якої входить здатність контролювати ризик, нести відповідальність і приймати відповідні рішення.

В Україні застосування контрактів FIDIC стає з кожним днем популярнішим. Щоправда, специфіка вітчизняного законодавства, а також відсутність прагнення українського підрядника працювати за встановленою схемою, тобто за тим самим розробленим договорами підряду на будівництво цьому дещо заважає.

Чим корисні типові контракти ФІДІК для України? На думку представників виконавчої влади, застосування згаданих форм в Україні дозволить зменшити рівень корупції шляхом спрощення управління фінансами будівництва, і підвищать інвестиційну привабливість країни.

Серйозною проблемою для нашої країни є нестача кваліфікованих кадрів, які б здійснювали чітке виконання умов контрактів – цим у всьому світі займаються інженери-консультанти.

19 лютого поточного року відбувся «круглий стіл» на тему «Реалізація будівельних проектів в Україні: Міжнародні стандарти FIDIC та застосування їх в Україні», де виконавчий директор FIDIC Енріко Вінк зазначив, що одне з основних завдань інженера-консультанта, зниження вартості проекту. Чим нижче підсумкова вартість робіт, тим більший бонус за це отримає інженер-проектувальник. Взагалі ж, крім бонуса, як правило, такий фахівець отримує не менше 3% від кінцевої вартості проекту.

Специфіка українського будівельного законодавства, безумовно, вимагає внесення з часом значних змін в контракти FIDIC для їх адаптації та можливості використання в Україні. Звичайно, це вимагає кваліфікованої юридичної допомоги як для замовника, так і для підрядника. Однак контракти FIDIC можуть бути хорошим стартом, відправною точкою для їх використання в Україні, оскільки вони покликані максимально чітко та уніфіковано врегулювати відносини сторін при будівництві об'єктів.

ПРОФОРМИ FIDIC: ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

А. С. ЦЕНЕНКО, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Міжнародні інвестори вже давно працюють за стандартами, розробленими Міжнародною федерацією інженерів-консультантів (FIDIC). Організація виникла ще в 1913 році з метою вироблення єдиних стандартів в діяльності інженерів-консультантів. Така практика успішно себе зарекомендувала в багатьох країнах. Зараз Україні також необхідно піти цим шляхом.

Попри всі питання та дискусії щодо можливості застосування проформ FIDIC в Україні, засновані на проформах контракти тим часом стали частиною правових реалій України через об'єктивні ринкові чинники. Наразі учасникам ринку нагально потрібні канали комунікації для взаємного обміну інформацією, ноу-хау та пошуку шляхів вирішення практичних проблем. А проблем, пов'язаних із застосуванням контрактів FIDIC в Україні, таки виникає чимало – починаючи від автентичності перекладів текстів українською мовою і закінчуючи необхідністю врахування низки вимог старого вітчизняного законодавства, що нерідко передбачає суттєву зміну проформ і втручання у їхню витончену систему балансування при розподілі ризиків та відповідальності сторін.

Коло завдань, що постають перед суб'єктами ринку інженерно-будівельних послуг, регулятором та країною в цілому, набуває ще більшого масштабу. Адже контракти FIDIC – це певний «зріз» відкритої ринкової структури взаємодій учасників, що забезпечується ефективним функціонуванням інститутів саморегулювання інженерно-будівельної галузі. Саме ці інститути повинні були б перебрати на себе основний тягар організаційних та адміністративних проблем, вирішити які окремо взятій компанії не до снаги. Йдеться, зокрема, про взаємодію з державними органами та структурами FIDIC, встановлення автентичності перекладів текстів контрактів, обмін міжнародним досвідом, підготовку локальних типових документів, роз'яснень та рекомендацій для учасників ринку, а також просування регуляторних змін – як у законодавчому полі України, так